

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.

Παιδαγωγικό Τμήμα

Εκπαιδ. Μηχανολόγων Μηχανικών

2020-21

Καλλιόπη Κουενού
Ντίνα Κουρμούση

Περιεχόμενα μαθήματος

- Αναπτυξιακή ψυχολογία: Ορισμός, περιεχόμενο και ιστορία.
- Εισαγωγή στην ανθρώπινη ανάπτυξη: Περίοδοι και τομείς.
- Θεωρίες Ανάπτυξης.
- Περιβάλλον και κληρονομικότητα.
- Βρεφική ηλικία.
- Νηπιακή-Πρώτη παιδική ηλικία (προσχολική).
- Μέση παιδική ηλικία (σχολική).
- Εφηβεία.
- Αναδυόμενη ενηλικιότητα.

Ενότητα 6: Παιδική (σχολική) ηλικία

Ανάπτυξη στην παιδική ηλικία

Παιδική (σχολική) Ηλικία

Η παιδική (σχολική) ηλικία ξεκινά κατά το 6^ο περίπου έτος του παιδιού και τελειώνει στην ηλικία που είναι σεξουαλικώς ώριμο, δηλαδή κατά το 11 περίπου έτος για τα κορίτσια και κατά το 13^ο έτος περίπου για τα αγόρια.

Ο εαυτός στην παιδική ηλικία

- Κατά την παιδική ηλικία σταδιακά, η γνώση του εαυτού γίνεται πολυπλοκότερη. Στα μέσα αυτής της περιόδου, το παιδί σχηματίζει μια βασική εικόνα του εαυτού του, με κύρια χαρακτηριστικά της τη διατήρηση και την αντιστρεψιμότητα.
- Σημαντική είναι, επίσης, και η στροφή του παιδιού προς τον εσωτερικό του εαυτό. Ενώ τα μικρότερα παιδιά επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους σε εμφανή εξωτερικά χαρακτηριστικά, τα μεγαλύτερα δίνουν περισσότερη σημασία σε αφηρημένες εσωτερικές ιδιότητες, πεποιθήσεις και χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους.

Ο εαυτός στην παιδική ηλικία

- Η αναφορά των παιδιών στις δραστηριότητές τους, η οποία κατέχει σημαντική θέση στις περιγραφές τους κατά την προσχολική ηλικία, συνεχίζει να κυριαρχεί σε μεγαλύτερες ηλικίες κατά τη θεώρηση του εαυτού, με την εξής όμως διαφορά: το στοιχείο της σύγκρισης. Έτσι, τα μεγαλύτερα παιδιά δεν τα απασχολεί μόνο τι μπορούν να κάνουν αλλά και τι μπορούν να κάνουν σε σύγκριση με τους άλλους.

Ο εαυτός στην παιδική ηλικία

Στο τελευταίο στάδιο της περιόδου αυτής, στο προεφηβικό στάδιο, τα παιδιά έχουν αναπτύξει την ικανότητα της αυτοαξιολόγησης και είναι μάλιστα σε θέση να δώσουν ακριβείς συνήθως απαντήσεις για τον εαυτό τους, στους εξής τομείς:

- τον ακαδημαϊκό, δηλαδή την επίδοσή τους στο σχολείο
- τον αθλητικό, δηλαδή την ικανότητά τους στα σπορ και τα αθλήματα
- την εξωτερική εμφάνιση, δηλαδή το πόσο ελκυστικά θεωρούνται από τα άλλα παιδιά
- τη δημοτικότητα, δηλαδή το πόσο δημοφιλή είναι στους συνομηλίκους τους και
- τη συμπεριφορά, δηλαδή την ικανότητά τους για αυτοέλεγχο και στη συνέπεια που διαθέτουν.

Σωματική ανάπτυξη στην παιδική ηλικία

- Οι μεταβολές που συντελούνται χαρακτηρίζονται περισσότερο ως ποιοτικές και λιγότερο ως ποσοτικές.
- Ο ρυθμός αύξησης των σωματικών διαστάσεων παρουσιάζει αισθητή ανάσχεση σε σχέση με την έντονη αύξηση κατά την προσχολική ηλικία.
- Ως προς τις σωματικές διαστάσεις, μεταξύ των παιδιών της ίδιας ηλικίας υπάρχουν μεγάλες ατομικές διαφορές που οφείλονται τόσο σε γενετικούς όσο και σε περιβαλλοντικού παράγοντες.

Ψυχοκινητική ανάπτυξη στην παιδική ηλικία

Η ψυχοκινητική ανάπτυξη παρουσιάζει μεγάλη εξέλιξη κατά την περίοδο αυτή. Συγκεκριμένα, ακολουθεί τρεις βασικές κατευθύνσεις:

1. Από αντανακλαστική γίνεται σκόπιμη και ελεγχόμενη
2. Από μαζική και γενικευμένη γίνεται μερική και εξειδικευμένη
3. Από αμφίπλευρη (χρήση και των δύο πλευρών του σώματός του ταυτόχρονα και συντονισμένα) γίνεται ετερόπλευρη

Οι προϋποθέσεις για τη βέλτιστη ψυχοκινητική ανάπτυξη είναι αφενός περιβαλλοντικές (π.χ. ασφαλείς χώροι για άθληση) και αφετέρου ψυχολογικές (ενθάρρυνση).

Νοητική ανάπτυξη στην παιδική ηλικία

Στο νοητικό τομέα πραγματοποιούνται σημαντικές αλλαγές:

- Το παιδί εγκαταλείπει τον εγωκεντρισμό και τη διαισθητική λογική της νηπιακής ηλικίας.
- Εμφανίζεται η αναλυτική αντίληψη, όπου το παιδί δεν παρατηρεί μόνο το συνολικό σχήμα αλλά και επιμέρους στοιχεία (π.χ. σε ένα τοπίο δεν βλέπει μόνο το σύνολο αλλά και λεπτομέρειες).
- Γίνεται κατάκτηση γνωστικών λογικών σχημάτων (π.χ. σχέσεις ανισότητας έννοιες βάρους, όγκου, κ.λπ.)
- Η σκέψη όμως δεν έχει ακόμη τελειοποιηθεί και το παιδί δεν μπορεί να επεξεργαστεί αφηρημένες έννοιες.

Γνωστική ανάπτυξη στην παιδική ηλικία

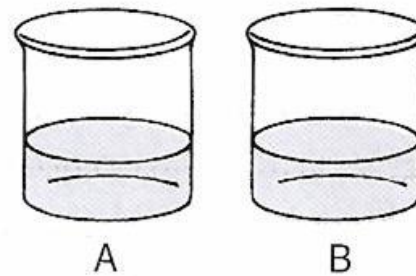
Η γνωστική ανάπτυξη αναφέρεται στους μηχανισμούς της μάθησης και της κατάκτησης τη γνώσης. Κατά την περίοδο αυτή συντελούνται οι εξής μεγάλες αλλαγές:

- Από την ηλικία των 7 ετών τα παιδιά είναι σε θέση να συνδυάζουν, να διαχωρίζουν, να ανακατατάσσουν και να μετασχηματίζουν αντικείμενα στο μυαλό τους.
- Εμφανίζεται η διατήρηση, η κατανόηση δηλαδή ότι η αλλαγή της εμφάνισης δεν σημαίνει απαραίτητα και αλλαγή της ποσότητας ή του όγκου.

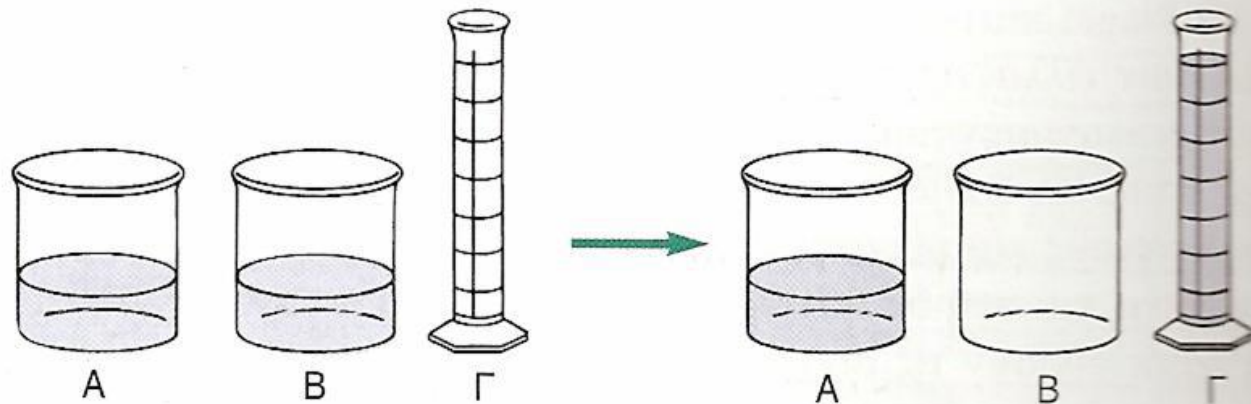

Γνωστική ανάπτυξη στην παιδική ηλικία

Βήμα 1: Παρουσιάστε δύο δοχεία με ίδια ποσότητα υγρού.

Βήμα 2: Παρουσιάστε ένα ψηλότερο, λεπτότερο δοχείο και μεταφέρετε σε αυτό το περιεχόμενο του B.

Βήμα 3: Ρωτήστε: «Ποιο δοχείο έχει περισσότερο υγρό, το A ή το Γ; Ή μήπως περιέχουν την ίδια ποσότητα;»

Γνωστική ανάπτυξη στην παιδική ηλικία

- Η ικανότητα της ταξινόμησης αντικειμένων εξελίσσεται και μπορεί να εφαρμοστεί και σε σχέση με πολλαπλά κριτήρια. Επιτρέπει στα παιδιά να σκέφτονται συστηματικά τις σχέσεις μεταξύ των αντικειμένων.
- Από την ηλικία των 6 τα παιδιά αποκτούν την αναγνωστική ικανότητα.
- Παράλληλα σταδιακά αυξάνεται η ικανότητα σκόπιμης απομνημόνευσης.
- Η ικανότητα της ταξινόμησης αντικειμένων εξελίσσεται και μπορεί να εφαρμοστεί και σε σχέση με πολλαπλά κριτήρια.

Γλωσσική ανάπτυξη στην παιδική ηλικία

Κατά την παιδική ηλικία αναπτύσσεται ιδιαίτερα η γλωσσική ικανότητα του παιδιού:

- Αναπτύσσεται το λεξιλόγιο
- Αναπτύσσεται η γραμματική
- Η γλώσσα χρησιμοποιείται συνειδητά και η έκφραση είναι ακριβέστερη (ο βαθμός αυτής της ανάπτυξης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη σχολική μάθηση)
- Κατακτάται η ανάγνωση και η γραφή.
- Βελτιώνονται οι επικοινωνιακές δεξιότητες του παιδιού.

Πολιτισμικές διαφορές στην γνωστική και γλωσσική ανάπτυξη

Η αξιολόγηση της γνωστικής και γλωσσικής ανάπτυξης των παιδιών δεν μπορεί να θεωρηθεί έγκυρη εάν δεν ληφθούν υπόψη οι δραστηριότητες που βιώνουν τα παιδιά μέσα στο δικό τους πολιτισμό.

Ωστόσο, σύμφωνα με τον Piaget (1996), τα παιδιά σε όλο τον κόσμο τελικά φθάνουν στο επίπεδο των συγκεκριμένων νοητικών πράξεων.

Πολιτισμικές διαφορές στην γνωστική και γλωσσική ανάπτυξη

Ο πολιτισμός επηρεάζει μόνο τον ρυθμό της ανάπτυξης, αφού οι διαπολιτισμικές μελέτες αναδεικνύουν προβλήματα όπως:

- Μη εξοικείωση όλων των παιδιών με το πειραματικό περιβάλλον
- Το περιεχόμενο των ασκήσεων των συλλογισμών συνδέεται με τομείς που έχουν εμπειρία τα παιδιά των βιομηχανικά αναπτυγμένων χωρών.
- Οι ερευνητές δεν έκαναν σαφείς τις προθέσεις τους σε μια άγνωστη γλώσσα κι έναν άγνωστο πολιτισμό.

Ψυχοκοινωνική ανάπτυξη στην παιδική ηλικία

Κατά την παιδική ηλικία συντελούνται σημαντικές μεταβολές στον τομέα της ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης του παιδιού:

- Γίνεται η μετάβαση από το «Εγώ» στο «Εμείς» και μετατοπίζεται το ενδιαφέρον τους στους συνομηλίκους του.
- Το παιδί μαθαίνει να συνεργάζεται
- Επίσης μαθαίνει να κάνει φίλιες, κυρίως όμως με το ίδιο φύλο.
- Εντάσσεται σε ομάδες προσπαθώντας για το σύνολο.
- Αρχίζει να τηρεί τις υποχρεώσεις του.
- Εμφανίζει φιλοπονία και παραγωγικότητα.
- Επιδίδεται στην ολοκλήρωση έργων και στην επίτευξη στόχων.

Είσοδος του παιδιού στο σχολείο

Η είσοδος του παιδιού στο σχολείο συνεπάγεται σημαντικές μεταβολές στην προσωπικότητά του:

- Στη ζωή του μπαίνουν καινούργιοι άνθρωποι με τους οποίους μαθαίνει να αλληλεπιδρά και να συναλλάσσεται.
- Αυξάνονται τα ενδιαφέροντά του.
- Απομακρύνεται από τα γονεϊκά πρότυπα και δέχεται τις επιδράσεις εξωοικογενειακών ενηλίκων (δασκάλων).
- Εντάσσεται σε μια κοινωνία που έχει τους δικούς της κανόνες, τη δική της πειθαρχία και τις δικές της κυρώσεις, πράγματα με τα οποία καλείται να εξοικειωθεί και να συμφιλιωθεί.

Είσοδος του παιδιού στο σχολείο

- Αλλάζει το περιεχόμενο της μάθησης: Ενώ πριν μάθαινε αυτό που ήθελε, από όποιον ήθελε και με τον τρόπο που ήθελε, τώρα υποχρεώνεται να μάθει να διαβάζει, να λογαριάζει, να γράφει και να απομνημονεύει με όρους που υπαγορεύονται, μέσα σε ορισμένο χρόνο.
- Στο εξής θα βρίσκεται και θα συνεργάζεται με συνομηλίκους.
- Αυτό θα τον φέρει συχνά αντιμέτωπο με διαπροσωπικά προβλήματα και με ζητήματα σχετικά με τη συνεργασία, τον ανταγωνισμό, τις φιλίες, κ.λπ.
- Η αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων συνιστά εκμάθηση νέων τρόπων κοινωνικής συνδιαλλαγής.

Είσοδος του παιδιού στο σχολείο

- Επιπλέον, η συμμετοχή στις νέες ομάδες αναφοράς θα δράσει ως διορθωτικός παράγοντας ιδιορρυθμιών της οικογένειας, αφού μέσα στην οικογένεια η μεροληψία και η έλλειψη κοινωνικού μέτρου δεν επιτρέπουν την αντικειμενική εκτίμηση των ικανοτήτων του παιδιού.
- Εξάλλου, μέσα στη σχολική κοινωνία τίποτε δεν είναι εξασφαλισμένο, όλα πρέπει να κατακτηθούν.

Η φιλία στην παιδική ηλικία

- Η φιλία συνιστά κεντρική κοινωνική σχέση κατά την παιδική ηλικία.
- Ενώ κατά την προσχολική ηλικία είναι συμπτωματική, ασταθής και μεταβαλλόμενη, κατά τη σχολική ηλικία γίνεται πιο σταθερή, πιο έντονη, με διάθεση για συμμόρφωση στους κανόνες της ομάδας φίλων.
- Μάλιστα, οι φιλίες και οι μαθητικές συντροφίες είναι που δένουν περισσότερο από τα μαθήματα το παιδί με το σχολείο.
- Ως προς τις ομάδες φίλων, από τα 7 έως τα 12 χρόνια, είναι άτυπες με συχνές αλλαγές των μελών τους. Από τα 9 έως τα 14 υπάρχει η επιδίωξη για συμμετοχή σε κάτι πιο οργανωμένο και τυπικό. Επομένως, η επιθυμία για συμμετοχή σε μια ομάδα συνεπάγεται και την αποδοχή των αξιών της.

Η συμπεριφορά των γονέων στην παιδική ηλικία

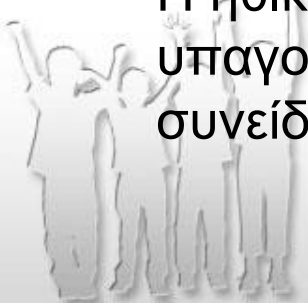
Αλλαγές παρουσιάζονται και στην συμπεριφορά των γονέων προς τα παιδιά αυτής της ηλικίας:

- Γίνονται πιο απαιτητικοί σε σχέση με τα καθήκοντα και τις επιδόσεις των παιδιών τους, ιδιαίτερα στο σχολείο.
- Η προσέγγισή τους αλλάζει μορφή και από την άσκηση άμεσου ελέγχου υιοθετεί άλλες μεθόδους, πιο έμμεσες, όπως χιούμορ, αφύπνιση ενοχής, συζήτηση, επιβράβευση κ.ά. (Cole & Cole, 2001).

Συναισθηματική ανάπτυξη στην παιδική ηλικία

- Από την ηλικία των 4 ή 5 ετών ωστόσο, τα παιδιά αρχίζουν να βιώνουν λιγότερο έντονες μεταβολές στα συναισθήματά τους, ενώ έχουν, συνήθως, ήδη αναπτύξει και έναν αριθμό στρατηγικών για τη διαχείρισή τους (Landy S., 2009).
- Σημαίνον χαρακτηριστικό της περιόδου αυτής είναι και η εξέλιξη της συναισθηματικής νοημοσύνης.
- Το παιδί αναλύει τα δικά του αισθήματα αλλά κατανοεί και τις συναισθηματικές διακυμάνσεις των άλλων.
- Η ηθική του γίνεται ολοένα και πιο αυτόνομη και οι ηθικοί κανόνες δεν υπαγορεύονται πλέον από την κοινωνία αλλά εκπορεύονται από τη συνείδησή του.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας